

Svazek *Česká společnost II* obsahuje Nerudovy feuilletony z Národních listů z let 1866—1869, týkající se společenského a politického života českého i otázek zahraničních.

Nerudova feuilletonistická tvorba v těchto letech je těsně spjata s vývojem *Národních listů* a s jejich persekucí již v r. 1867 (tehdejší odpovědný redaktor a vydavatel Robert Nápravník), kdy od 2. května směji vycházet pod změněným titulem *Národní noviny* (vydavatel a odpovědný redaktor Ferdinand Schulz, potom P. J. Fischer). Neruda v nich svůj první feuilleton z 3. května 1867 označuje ne již trojúhelníkem, ale na protest znamením štíra. Když byl odpovědný redaktor Národních listů r. 1868 odsouzen pro zločin rušení veřejného pokoje, byly *Národní listy* (majitel JUDr. Eduard Grégr, odpovědný redaktor Karel Tůma) dnem 16. července zastaveny a dnem 17. července nahrazeny *Národními novinami* (majitel Ferdinand Schulz, odpovědný redaktor a vydavatel Jakub Arbes). Dne 10. října 1868 bylo ve Vídni oznámeno, že nad Prahou, Karlínem a Smíchovem se vyhláší výjimečný stav a že za místodržitele v Čechách se po baronu Kellerspergovi ustanovuje podmaršálek Koller. Ve dnech 10. a 11. října 1868 byly *Národní noviny* za odpovědného redaktorství a vydavatelství Karla Krouského zkonfiskovány a dnem 19. října 1868 zastaveny vůbec. Mezi čtyřmi důvody rozsudku o zastavení *Národních novin* se uvádí na prvním místě Nerudův feuilleton „Nové proudy nadávek“ (v tomto svazku str. 456—458): „Ve feuilletonu » Δ V Praze dne 10. října« nezákonní chování se lidu při a po překaženém táboru na Pankráci omlouvá a posmíváním k nenávisti k vládnímu komisarovi popuzuje se, předleží tedy povaha skutková přečinů dle §§ 300 a 305 t. z.“ Po dvanáctidenní nucené přestávce vyšly dne 2. listopadu 1868 *Naše listy* (odpovědný redaktor a vydavatel Jakub Arbes). Po zrušení výjimečného stavu byly dnem 2. května 1869 obnoveny *Národní listy* (odpovědný redaktor Jakub Arbes, vydavatel a nakladatel Jan Chmelík).

Textové úpravy byly provedeny — kromě jasných tiskových chyb, které neuvádíme — na těchto místech (shoda úpravy s vydáním Mil. Novotného je označena zkratkou M. N.):

- 57: 8. července m. 8. června;
- 69: aby se o něm *nemluvílo* m. . . *mluvílo* (M. N.);
- 72: kterýž *název* m. . . *rázem* (M. N.);
- 102: postavte *je* semhle m. postavte *se* semhle (M. N.);

- 119: za *odměnění* řády m. za *odměněné* řády;
 142: věnoval *personifikaci* němé tváře m. ... *personifikace* ... (M. N.);
 220: v *obnaženém* nervu m. ... *obraženém* ... ;
 z jediné a skalopevné *litiny* m. ... *listiny* (M. N.);
 306: voláno ku krajanům *Němcům* : m. ... *Němcům?* (M. N.);
 348: doba plná *klidu* m. ... *klibu*;
 349: parvenu ihned *přestavoval* m. ... *představoval* (M. N.);
 352: musí již zase znovu *odjíždět* m. ... *dojíždět* (M. N.);
 384: proti těm, *kdož* m. ... *když* (M. N.);
 437: škoda, že je tak *nemocný!* m. ... *nemocný?*;
 492: při *vyznání* lásky m. při *vyzvání* ... (M. N.).

Chybný pravopis cizích jmen opravujeme bez poznámky; uvádíme jen psaní *Schulz* m. *Scholz* (str. 13), *Schubart* m. *Schubert* (str. 362), *Claudi* m. *Klaudy* (str. 542 atd.), *Streeruwitz* m. *Sterwitz* (str. 439).